

DESIGN

China en Hongkong bouwen nieuwe musea voor design. Bij beide instellingen zijn Nederlanders betrokken.

Created China in

Links: Artist impression Design Society
Boven en rechts: Artist impression van nieuw M-Museum

Door onze medewerker
Tracy Metz

Het idee was dat we zouden ontbijten op de bovenste verdieping van het hoogste hotel ter wereld, het 488 meter hoge Ritz-Carlton in Hongkong. Al pratend zou Aric Chen, een Chinees uit Chicago, vertellen over het museum M+ dat diep, diep beneden ons in aanbouw is. Hij is hoofdcurator design en architectuur van dit nieuwe museum voor visuele cultuur van de twintigste en eenentwintigste eeuw dat in 2019 moet openen, in een gebouw ontworpen door de Zwitsers Herzog De Meuron. Maar de wolkenkrabber zit nog helemaal met z'n hoofd in de wolken: niets te zien.

Op een uurtje varen hier vandaan is er nóg een reusachtig designmuseum in aanbouw: Design Society in de Chinese havenstad Shenzhen, pal tegenover Hongkong. Op een toplocatie aan het water in de welgestelde wijk Shekou - aan de overkant kun je Hongkong zien liggen - heeft de Japanse architect Fumihiko Maki een groot gebouw ontworpen in opdracht van handelsconcern China Merchants Shekou. In samenwerking met het Victoria & Albert Museum in Londen ontwikkelt Design Society daar het programma voor. Het gaat in oktober open.

Niemand die ik spreek in Shenzhen of in Hongkong vindt het vreemd dat er op zo'n kleine afstand van elkaar twee grote nieuwe culturele instellingen worden gebouwd die inhoudelijk op z'n minst aan elkaar verwant

zijn. Toch spelen ze een rol in de politieke strijd tussen het grote China en het kleine Hongkong. De recente verkiezingen, waarbij de China-gezinde kandidaat won, zijn het zoveelste teken dat China de touwtjes aantrekt. Ook cultuur wordt ingezet, blijkt in de *South China Morning Post*. „Binnen enkele maanden zullen Hongkongers die het fijnste op designgebied willen zien, de boot naar Shekou moeten nemen”, kraait de krant. „Raakt de creatieve juice van Hongkong op?”

Bij beide projecten zijn Nederlanders betrokken. Directeur van Design Society in China is Ole Bouman, oud-directeur van het Nederlands Architectuurinstituut en in 2014 curator van de Shenzhen-Hongkong architectuurbiënnale. In Hongkong is het park van het West Kowloon Cultural District waar M+ deel van uitmaakt, een ontwerp van het Rotterdamse landschapsbureau West8.

Bouwput

Als het ontbijt op is, is ook de mist opgetrokken. Aan onze voeten ligt de uitgestrekte bouwput. Het terrein lag vier jaar braak terwijl er gesteggeld werd over wat er precies moest komen. Nu is dit het West Kowloon Cultural District, een veertig hectare groot gebied aan de westkant van het schiereiland Kowloon waar naast M+ zo'n zeventien culturele locaties zijn gepland. „Het gebied is eerst bedacht als toeristische attractie, met een Guggenheim of een Pompidou erin”, legt Aric Chen uit. „Maar op dat topdown idee was veel kritiek, en de plannen zijn nu meer gericht op lokale en Aziatische cultuur. Ik merk dat de reacties omslaan van boosheid

in nieuwsgierigheid.” Gelukkig is het geld in 2008 voor M+ veiliggesteld, zegt Chen. „De spanning met China loopt op en het zou politiek gezien niet meer lukken om een enorm project als dit van de grond te krijgen.”

M+ richt zich op beeldende kunst, design, architectuur en bewegend beeld. Het legt een eigen collectie aan: rond de 6.000 voorwerpen, mede dankzij een grote gift van 1.500 contemporaine Chinese werken. In de aanloop naar de opening heeft M+ al twaalf tentoonstellingen georganiseerd.

„M+ is het eerste museum van zijn soort in Azië”, zegt Chen. „Maar het belang ervan gaat dieper. Ontwerpers en architecten in het Westen weten heel goed wat er aan hun eigen tijd voorafging. Hier weet niemand dat - niemand vertelt die verhalen, hier is altijd alles nieuw.”

Vanuit Hongkong is het een uur varen naar Shekou, de havenwijk van Shenzhen, waar Design Society in aanbouw is. In deze stichting werkt het staatsbedrijf Chinese Merchants Shekou samen met het Victoria & Albert Museum in Londen, dat zelf een grote collectie Chinese objecten bezit. Het V&A is hiermee het eerste Britse museum dat een dergelijk internationaal partnerschap aangaat. Ook het particuliere Guanfu museum voor oude Chinese kunst uit Beijing draagt met een grote permanente collectietentoonstelling bij.

Het is net lunchtijd en de bouwvakkers doen overal op stapels bouw materiaal een dutje - er wordt al een jaar zeven dagen per week gewerkt. Een arbeider zoeft door de centrale hal voorbij op een van de talloze deelfietsen die

overal in Shenzhen staan. Het gebouw van Maki - zijn eerste in China - telt vier verdiepingen boven de grond en twee eronder. Veel ruimte is gereserveerd voor winkels, die een financiële drager van het project moeten worden.

Twee hallen, voor onder meer theater en horeca, kijken uit over de stad en de bergen. Aan de achterkant, met uitzicht op het water, is er de enorme Horizon Hall voor grote manifestaties. Vanaf het ruime voorplein leidt een brede trap uitnodigend omhoog over het gebouw heen naar het openbare dak met drie paviljoens.

Ole Bouman gaat me voor, door de ene megahal na de andere. „Het Guanfu Museum zal toegepaste kunst uit de Chinese oudheid tentoonstellen”, legt Bouman uit, „en het V&A krijgt een vaste ruimte voor design uit de twintigste en eenentwintigste eeuw. Bovendien verzorgt het V&A in 2018 en 2019 twee reizen-de tentoonstellingen.”

Imago

Design Society zelf neemt de expositie over de toekomst voor zijn rekening. „Die zal alles te maken hebben met de innovatieve maakindustrie hier in Shenzhen”, zegt hij. „De stad heeft veel verdiend met het namaken, en dat imago kleeft er nog aan. Maar ze hebben de omslag gemaakt naar een innovatieve cultuur van zelf bedenken, maken en uitvoeren.”

In 2004 kondigde het stadsbestuur aan dat het 'hoofdstad van creative design' wilde worden met als leus 'From Made in China to Created in China'. Kort daarna werd een fonds van ruim 40 miljoen euro opgericht om start-ups te ondersteunen. Bouman: „Ze zijn zich zeer bewust van de noodzaak om creativiteit binnen te halen en van binnenuit te stimuleren en niet alleen te leunen op massaproductie.”

Zo bezien is Design Society, zegt hij, een uiting van de ambitie van Shenzhen om een echte stad te worden. „Na twintig jaar te hebben geleefd van de toelevering aan de industrie is er een nieuw model nodig. Daar zijn de bestuurders zich zeer van bewust. Deze stad is in dertig jaar tijd van 300.000 inwoners gegroeid naar een regio van 15 miljoen.”

Die groei zet door, is de verwachting, want behalve een 'speciale economische zone' is Shenzhen nu ook nog een 'free trade zone'. „De bevolking is jong, bijna iedereen is hier nieuwkomer en op zoek naar inspiratie. De maakindustrie is er nog, maar nu is er ook nog cultuur en nieuwe technologie, zoals de makerslabs die overal in de stad zijn gekomen.”

De stad is zich aan het heruitvinden, aldus Bouman. „Shenzhen besteedt 5 procent van zijn economie aan research & development. In Nederland bijvoorbeeld is dat 1,5 procent. Beijing heeft de macht, Shenzhen heeft de drive.”

Het **M+ museum** zal in 2019 openen. Inl: westkwoon.hk/en/mplus
Design Society opent in oktober. Inl: designociety.cn/en/